

Un Guernica silenciàt

El 1938 els habitants de Benassal, Ares, Vilar de Canes i Albocàsser, quatre pobles situats en zona republicana, seguien a la seva, amb el bestiar i el camp. Però en només deu dies, aquests quatre municipis del Maestrat van patir l'atac de trenta-sis bombes i van morir-hi almenys trenta-vuit veïns. Mai van sospitar que eren víctimes d'un experiment nazi.

Setanta-cinc anys després, el professor de física de la Universitat de València Óscar Vives va arribar fins a un informe de l'arxiu militar de Friburg (Alemanya) que detalla la raó d'aquests bombardejos. Els pilots que van llançar les bombes pertanyien a la Legió Còndor, enviada per Hitler per ajudar Franco. Van fixar la seva base a la Sénia (Tarragona) i van dur a terme un experiment per provar els Stuka, uns nous avions que podien portar bombes més pesades i que serien claus durant la Segona Guerra Mundial.

La productora [SuicaFilms](#) està preparant un documental que treu a la llum aquest episodi de la història de l'interior de Castelló. El llargmetratge es titula [Experimento Stuka](#) i reconstrueix el bombardeig, entrevistant supervivents, familiars de les víctimes i recuperant el material gràfic que es guarda a Alemanya. El projecte rescata la memòria d'un episodi silenciàt i, més que ser un documental històric, pretén reflexionar sobre les misèries humanes.

Declaracions dels protagonistes del documental:

1. «La guerra era encara una cosa prou llunyana per al poble. De fet, ells no havien vist mai cap avió. Va ser eixe dia quan la guerra va arribar de cop».
2. «Es van asomar tres avions que anaven així igualats. Venien de cara a mi i com mai havia passat res, no tenia temor. Jo tenia quinze anys. Em quedo mirant-los, es giren de cara al poble i van tirar les tres bombes seguides».
3. «Aquell dia em va parèixer una cosa estranya però ja vaig comprendre que eren bombes el que baixaven. Baixaven de pressa i xiulaven molt fort, això sí. Una cosa llarga que baixava fort i avant».
4. «El maig de 1938, el meu poble, Benassal, i altres tres pobles, van ser bombardejats per una esquadrilla de la Legió Còndor i van morir més de quaranta persones».
5. «Han hagut de passar setanta-cinc anys per trobar aquest arxiu a Alemanya, en què es veu que és un bombardeig especialment documentat».
6. «La Legió Còndor estava allà perquè guanyés la guerra Franco. Després d'uns mesos van adonar-se que, ja que eren allà, podien experimentar un poc amb vista de la guerra que anava a venir».
7. «L'Stuka era un bombarder de precisió. Així com els bombarders tiraven quilos i quilos i agraven, els Stuka no. L'Stuka tenia on anar i feia una operació quirúrgica».

8. «Nosaltres ens vam salvar de miracle. Davant hi havia tres germanes i van tirar una bomba allí. Les tres les van traure mortes».

9. «De la nostra casa va caure mitja teulada i l'altra mitja ens va salvar a nosaltres. No vam comprendre res. Vam pensar que havia arribat la guerra. Què devia tindre jo, deu anys?».

10. «Va eixir una cosa molt gran de l'avió i no sabíem què era. Pensàvem que si era un sac de blat o coses d'eixes. Però quan va arribar a les cases va explotar i es va fer un núvol de pols i fum i avant».

11. «Han hagut de passar setanta-cinc anys perquè ara, havent trobat aquest document, puguem entendre les raons d'aquest bombardeig, que van ser, simplement, experimentar i provar la precisió dels bombarders en picat, els *Stuka*».

12. «Volien veure quantes cases podia destruir una bomba de 500 quilos i, també, a quantes persones podia matar».

13. «Els pobles no eren més que un tauler de joc on hi havia casetes a destruir i figuretes que havien de ser eliminades».

14. «Per als alemanys, era un joc».

29 11 2016